

อายตนะ คือ แคนเกิดจิต

อบรมอาการจิต 10 : วันที่ 10 ธันวาคม 2547

เมื่อเรามีอิสระต่อการเห็น

มีอิสระต่อการฟัง

มีอิสระต่อการดม

มีอิสระต่อการรับรส

มีอิสระต่อการสัมผัสผัส

และมีอิสระต่อการนึกคิด

ชีวิตเราก็จะมีเสรีภาพ

มันจะมีความรู้เท่าทันปรากฏ

มันจะมีความเข้าใจลึกซึ้งแจ่มแจ้ง

มันจะมีความกระจ่าง ผ่อนคลาย โปร่งเบาสบาย

และไม่โดนอะไรร้อยรัดครอบงำ เกาะกุม หรือจับเราเป็นกลุ่มเป็นก้อนได้

วันนี้หลวงปู่ยังไม่ให้สวดมนต์ เพราะอยากให้อารมณ์มันสืบต่อ จากตอนเย็น แล้วบอกไปแล้วว่าจะมีพัฒนาการของจิตเพิ่มขึ้น จะสอนให้รับรู้ถึงสภาพการเกิดของจิต หรือเรียกว่าแคนเกิดจิต แคนอุบัติแห่งจิต สถานที่เกิดจิต หรือกระบวนการที่ทำให้จิตเกิด เขาเรียกว่าอายตนะ

อายตนะ คือ แคนเกิดจิต แคนต่อจิต แคนทำให้จิตเกิด มันมีฝ่ายภายในและฝ่ายภายนอก หรือภายนอกกับภายใน

อายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

สิ่งที่ตรงข้ามกับตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เป็น อายตนะภายนอก

เช่น อายตนะภายในคือ ตา ตาเมื่อเห็นรูป เกิด ผัสสะ ความรู้สึก ความรู้สึกตัวนี้ถ้าไม่ปรุงเขาเรียกว่า วิญญาณ แต่ถ้าปรุงเป็น

เวทนา

ถ้าไม่ปรุง คือ เกิดความรู้เฉย ๆ ก็ต้องดูต่อไปว่าความรู้ตัวนั้น มันเฉยอยู่ มันหยุดอยู่ มันสิ้นอยู่ เพราะฉะนั้นแคนต่อจิตมันก็หยุดอยู่แค่นั้น จิตก็หยุดอยู่ตรง **วิญญาณ คือความรู้โดยมิได้ปรุงแต่ง**

แต่ถ้าปรุง ว่าสุขทุกข์ ไม่สุขไม่ทุกข์ ไซ้ไม่ใช่ กุศล อกุศล ที่เรียกว่า **เวทนาขันธ์** ทีนี้มันจะเกิดเชื่อมต่อไปเลย จิตมันก็จะเกิด มันก็จะสร้างกระบวนการอาการของจิต 10 อย่างก็จะเข้ามา เป็นมโน เป็นหทัย เป็นมโนส เป็นมโนยตนะ เป็นมโนนทริย์ หลวงปู่เว้นปีนชำระ ไว้ก็เพราะว่า แล้วแต่ว่ากระบวนการที่เกิดตรงนั้นเป็นปัญญาหรือสัญญา ถ้ามันเกิดปัญญา มันก็เป็นปีนชำระ ถ้าเป็นสัญญาก็ไม่ใช่

สรุปว่าที่สุดแล้วกระบวนการของการเกิดวิญญาณ หรือเกิดจิต ซึ่งเรียกว่าวิญญาณ 6 หรือวิญญาณ 12 ก็ได้

มันเกิดจาก

ตาเห็นรูป ตากับรูป เป็น 1 คู่

หูกับเสียง เป็น 1 คู่

จมูกดมกลิ่น กลิ่นกับจมูกเป็น 1 คู่

ลิ้นรับรส รสกับลิ้นเป็น 1 คู่

กายกับสัมผัส หรือผัสสะ เป็น 1 คู่

ใจกับอารมณ์ หรือรู้อารมณ์อีก 1 คู่

ตัวอย่างเช่น :

สภาพธรรมเมื่อ

ตาเห็นรูป เกิดอะไร เกิดผัสสะ รับรู้อารมณ์ เกิดความรู้สึก เขาเรียกว่า จักขุวิญญาณ จักขุวิญญาณ แปลเป็นภาษาไทยก็คือ รู้ทางตา จิตเกิดใหม่ เกิด

หูฟังเสียง เกิดความรู้สึกเรียกว่า โสตวิญญาณ แปลว่า รู้ทางหู หูหนวกฟังเสียงไม่ได้ เกิด วิญญาณ ได้ใหม่ ไม่ได้

กายสัมผัส เกิดความรู้สึกเรียกว่า กายวิญญาณ ถ้าสัมผัสไม่รู้เรื่อง เพราะประสาทสัมผัสเป็น อัมพาต ทบไม่รู้ ใครติไม่รู้ ไฟจิไม่รู้สึก เป็นกายวิญญาณ ได้ใหม่ ไม่ได้

ลิ้นรับรส เกิดความรู้สึกเรียกว่า ชิวหาวิญญาณ

จมูกดมกลิ่น เกิดความรู้สึกเรียกว่า ฆานวิญญาณ ดมกลิ่นแล้วต้องเกิดความรู้สึกนะ ถ้าดมแล้ว ไม่ได้กลิ่นจมูกตันเป็นหวัดนี้ เขาไม่เรียกวิญญาณ เหมือนคนจมูกบอด ตาบอด มันไม่ได้มีความรู้สึกในการ เห็นรูป จะเรียกว่าวิญญาณได้ใหม่ ไม่ได้ เขาเรียกวิญญาณบอด คือแดนเชื่อมจิต เกิดจิตทางจมูกนี้มันบอด ความรู้สึก ไม่สามารถรับรู้ความรู้สึกได้

แต่ใจมีบอดใหม่ ไม่มี เพราะฉะนั้น มโนวิญญาณ จึงเป็นเรื่องใหญ่ อะไรที่เกิดจากใจนี้มันไม่มี ลิขิตบอด มัน รับ จำ คิด รู้ มันไม่ใช่แค่ รับ รู้ หรือ คิด อย่างเดิวนะ แต่มันทำหน้าที่จำ ด้วย เพราะฉะนั้นมโนวิญญาณที่มันมีธรรมชาติที่ต้องจำด้วยนี้ มันเลยเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ไปสร้างนรกกับ สวรรค์ให้เรา เพราะธรรมชาติของมันมีจำ พอมันจำ ชั่วก็เก็บ ดีก็เก็บ ดีเก็บ ชั่วเก็บ ฯลฯ เพราะ ธรรมชาติของมันต้องเก็บ พอมันเก็บแล้วพอถึงเวลาเราหมดแรงใกล้ตาย ใจที่เก็บเอาไว้มันก็หลั่งไหลพุ่ง พรุออกมา เอาละทีนี้แยละสิ ก็ต้องใช้มัน เพราะมันเก็บไว้นานแล้ว ก็ต้องตามไปใช้นี้มัน ที่มันเก็บเอาไว้ ทั้งหมด มันเก็บจดใส่บัญญัติเอาไว้เรียบร้อยแล้ว ที่เขาพูดกันเล่น ๆ ว่าบัญญัติหนังหมา สุวณ สุวรรณอะไรนี้ เราก็ต้องเดินตามไป ที่จริงก็คือจิตเรานี้แหละ จิตเรานี้แหละที่ทำหน้าที่ ทำดีก็จดลงแผ่นทองคำ ทำชั่วก็จด ลงหนังหมา พอถึงเวลาเราอ่อนแอใกล้ตาย เราก็ต้องไปใช้สภาพธรรมที่ปรากฏกับจิต อย่างลืมหลวงปู่พูดคำ ว่า “ใช้สภาพธรรมที่ปรากฏกับจิตที่รับ จำ เอาไว้”

อายตนะ ทำให้เกิดอาการจิต 10 อย่าง

วิญญาณ 6 ก็คือ ตาเห็น ตา คืออายตนะที่เป็นแดนก่อให้เกิดวิญญาณ (จักขุวิญญาณ/เห็น) แสดงว่าตานี้ก็เป็นแดนที่ก่อให้เกิดจิตใหม่ เพราะวิญญาณ คือ จิต จิตคือวิญญาณ จิต (1), วิญญาณ (8), หทัย (3), มโน (2), มนัส(4) หรืออาการจิต 10 ก็คือ จิตนั้นแหละแต่อาการมันเปลี่ยนไป แสดงว่าตานี้ก็เป็นแดนให้เกิด จิต มโน หทัย มนัส มนายตนะ มนินทรีย์ วิญญาณชั้นฐ มโนวิญญาณธาตุ ถูกใหม่

เพราะฉะนั้น สรูปแล้วอายตนะ เช่น ตานี้ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอาการจิต 10 อย่างได้ เขาจึงเรียกว่าอายตนะ คือ แดนกำเนิดจิต หรือแดนสืบต่อ

กระบวนการปรุงของจิต

พอจิตมันเกิดแล้ว มันก็จะรวมไปถึง การปรุงจิต ใน 2 ลักษณะ คือ เป็นกุศลจิต อกุศลจิต

เช่น ถ้าตาเห็นรูปดี แล้วเราเห็นด้วยกุศลจิต เห็นด้วยกุศลจิต คือเห็นแบบไหน คือ เห็นด้วยจิตที่สัมปยุตไปด้วยปัญญา อันมีองค์ประกอบด้วย 1 คิด เมื่อคิดเป็นจิต 2 แล้วน้อมไปเป็นมโน 3 เก็บไว้หทัย นี่เป็นอาการสามัญ เป็นสามัญของจิต ถ้าจะปรุงจิต เมื่อคิด น้อม เก็บ เสร็จเรียบร้อยแล้วตามไปด้วย มนายตนะ ตามไปด้วย มนินทรีย์ แล้วก็มาจบตรงคำว่า วิญญาณชั้นฐ แสดงว่ากุศลจิตมีองค์ประกอบเกือบครบ แต่สำคัญมันอยู่ตรงที่ ถ้ามันเป็นกุศลจิตอย่างชัดเจน พอจบคำว่าวิญญาณชั้นฐ คือรู้เป็นกอง ๆ เป็นเรื่อง ๆ เป็นอย่าง ๆ แล้ว มันจะมีเชื้อสายของปัญญาเข้าไปปนอยู่ในวิญญาณชั้นฐด้วย มันจะมีเชื้อสายของปัญหาระเข้ามาปรากฏอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นเราก็จะเข้มข้นเบิกบาน เพราะรู้ชัดตามความเป็นจริง มันก็จะมีจิตน้อย ๆ ของมโนวิญญาณธาตุ ปรากฏ

แต่ถ้าการปรุงนั้น การคิดนั้นมันเป็น อกุศลจิต อาการของจิตก็มีคล้ายคลึงกัน แต่มันขาดแรงผลักดัน ขาดตัวร่วมของ ปัญญา ขาดปัญหาระ ขาดตัวร่วมของมโนวิญญาณธาตุ มันมีแต่ มนัส เข้ามา ความพึงพอใจ เหมือนเมื่อครั้งนี้หลวงปู่หงษ์หวัระ คือที่หวัระก็เพราะว่าข้า บอกรให้เขาไปหาหนังสือพระไตรปิฎก เรื่องวิญญาณ 6 เขาก็ไปคว้าเอาคัมภีร์อักษรธรรมอ่าน เขาก็หวัระ คือข้าว่าคนอ่านก็จะแปดรู้ใหม่ แล้วคนที่งั้นขึ้นมาแปลนี้จะเข้าใจใหม่ ข้าหรือหวัระอย่างนี้ไม่ได้เป็นปัญหาระ เป็นมนัส หวัระอย่างนี้เป็นอกุศล แต่ก็ชอบใจ เห็นใหม่ว่าความพอใจนี้ไม่ใช่มีแต่เฉพาะกุศลอย่างเดียว อกุศลก็มี

เพราะฉะนั้นคำว่า มนัสจึงเป็นอกุศลก็มี หรือแม้ที่สุดกุศลก็มี จะเข้าไปในทางกุศลก็ต่อเมื่อจิตนั้นเชื่อมต่อไปทางปัญหาระ คือมีปัญญา

วิญญาณที่ปรากฏทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ มันมีเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดวิญญาณ ก็คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และอารมณ์ที่เกิดกับใจ สิ่งที่ใจนึกคิด เพราะฉะนั้นหลวงปู่จึงเรียกว่า วิญญาณ 12 แต่ในภาษาธรรมะเขาเรียกวิญญาณ 6 ก็เพราะว่าเขาอาศัยความเป็นใหญ่ทั้ง 6 เป็นตัวกำหนด เป็นเครื่องก่อเกิด วิญญาณ จึงเรียกว่า วิญญาณ 6

บททวนใหม่ วิญญาณ 6 : เกิดจากตา เรียกว่า จักขุวิญญาณ

เกิดจากหู เรียกว่า โสตวิญญาณ

เกิดจากจมูก เรียกว่า ฆานวิญญาณ

เกิดจากลิ้น เรียกว่า ชิวหาวิญญาณ

เกิดจากสัมผัส เรียกว่า กายวิญญาณ

เกิดจากใจ เรียกว่า มโนวิญญาณ

● แยกแยะวิญญาณทางกาย กับ การปรุงทางจิต

เพราะฉะนั้นเราต้องรู้ตัวอย่างที่หลวงปู่พูดว่า ในขณะที่กายเราปวด ปวดแต่เราไม่ได้ปรุงเลย มันแยกออกมาเฉย จิตเรานิ่งสงบมาก กายปวดแต่เราไม่ได้ไปปรุงมัน อย่างนี้เป็นวิญญาณใหม่ รู้ใหม่ว่าปวด รู้ ถ้ารู้ก็เป็น วิญญาณ แต่ถ้าเราปวดแล้วไม่รับรู้ความรู้สึกอะไรเลย มันเฉยของมันอย่างนั้น **ไม่เป็น** วิญญาณ

ขณะที่กายเป็นแล้วใจไม่ได้ปรุงแต่ง คือไม่ได้ไปปรุงมันให้เกิดเป็นอารมณ์ เขาไม่เรียกว่าจิต เพราะกายกับจิตแยกกันเด็ดขาด

แต่ถ้าเมื่อใดที่ไปรู้อารมณ์ปรุง ปวดแสบเดียว เจ็บแสบเดียว เมื่อยแสบเดียวขึ้นมาเป็น เวทนา เขาเรียกว่า กายวิญญาณ การรับรู้ทางกาย วิญญาณเกิดจากกาย ถ้าพูดเป็นภาษาพวกเราเข้าใจ ก็คือ จิตเกิดจากกาย แสดงว่า ตา จมูก หู ลิ้น กาย ใจ เป็นแหล่งเกิดจิต

อินทริยสังวร ควบคุมวิญญาณ 6

ในหลักอภินิหารปฏิบัติไม่ผิด พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนเราในข้อแรก คือ อินทริยสังวร ธรรมชาติเป็นสมังคี ถ้าเริ่มต้น 1 แล้วมันจะไล่ไปเรื่อย เป็นร้อยเป็นพันข้อได้เลย อินทริยสังวร คือ สำรวมสังวรระวังไม่ให้รูปมันมาก่อกำเนิดเกิดเป็น วิญญาณ ถ้าเป็นภาษาชาวบ้านก็ต้องเรียกว่าไม่ให้มาเกิดเป็นอารมณ์ เหมือนที่หลวงปู่เขียนบทโคลกสอนลูกหลานไว้ว่า “ลูกรัก อย่าทำอารมณ์ให้เป็นอะไร แล้วเราจะได้ไม่มีอภัยในอารมณ์นั้น ๆ ” คือการสำรวมสังวรระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หรือ อินทริยสังวร

เอาละ มันสังวรยากเพราะเราไม่รู้ที่มาที่ไป แต่วันนี้ท่านทั้งหลายรู้แล้วว่าที่มาที่ไปของจิต แคนต่อจิต อาการจิต เป็นอย่างไร เรารู้แล้วว่ามันมีลักษณะแบบไหน ทีนี้มันจะง่ายต่อการที่เราจะไป ควบคุม วิญญาณ 6 เหมือน 20 ปี ที่แล้วหลวงปู่เขียนบทโคลกไว้สมัยที่อยู่ถ้ำร้างชื่อว่า “บรรลุนิทวารทั้ง 6” คือ บรรลุตาทา บรรลุตาทา บรรลุตาทา บรรลุตาทา บรรลุตาทา บรรลุตาทา คำว่า บรรลุตาทา คือหลุดพ้นจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวง จากตาเห็น หูฟัง จมูกได้ ลิ้นรับรส กายสัมผัส ใจรู้อารมณ์ คือหลุดพ้นจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวงแล้ว

คำถาม มันเป็นไปได้ไหม ที่พูดว่า บรรลุในทวารทั้ง 6

ได้ ก็ไม่ยาก แต่เราเห็นว่าตามันจะเห็นรูปแล้วนะ มันกำลังเห็น มันกำลังจะปรุงนะ มันจะเป็นอารมณ์นะ มันจะเป็นกุศล อกุศลแล้วนะ เห็นแบบไม่ปรุงได้ไหม เห็นแบบไม่ให้มันเกิดกุศล อกุศลได้ไหม ให้มันเกิดเป็นอภัยกฤต เฉย ๆ ได้ไหม อย่างนี้รูปที่เห็นจะมีอำนาจครอบงำเราไหม ไม่มี แล้วอย่างนี้ไม่เรียกว่าบรรลุ แล้วจะเรียกว่าอะไร

เมื่อเรามีอิสระต่อการเห็น มีอิสระต่อการฟัง มีอิสระต่อการดม มีอิสระต่อการรับรส มีอิสระต่อการรับสัมผัส และ มีอิสระต่อการนึกคิด ชีวิตเราก็จะมีเสรีภาพ มันจะมีความรู้เท่าทันปรากฏ มันจะมีความเข้าใจลึกซึ้งแจ่มแจ้ง มันจะมีความกระฉ่าง ผ่อนคลาย โปร่งเบาสบาย และไม่โดนอะไรร้อยรัดครอบงำ เกาะกุม หรือจับเราเป็นกลุ่มเป็นก้อนได้

เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราทั้งหลายกำลังฝึกกันอยู่นี้ ตอนนี้อยู่แล้วหรือยังว่า เหตุแห่งการเกิดจิต หรือที่เราเรียกในภาษาธรรมะว่า วิญญาณ นี้มันเกิดจากอะไร สรูปคือ ตาหู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันเป็นแหล่งเกิด วิญญาณ อากาโรที่ได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง เป็นแหล่งเกิดจิต หรือเกิดวิญญาณ

แล้วถ้าหากว่าปรุงด้วยมันก็เกิด เวทนา รับรู้อารมณ์ ก็เป็นวิญญาณอีกชนิดหนึ่ง

คือแตกหน่อออกมาจากวิญญาณเดิมที่มีในขั้นต้น คือวิญญาณที่เกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ต่อไปนี้ให้เข้าใจว่า ถ้าตาเห็น หูฟัง จมูกได้ ลิ้นรับ กายสัมผัส ใจรู้อารมณ์ มันก็เรียกวิญญาณได้ และเรียกว่าจิตได้ แต่ถ้าปรุงแต่งให้กลายเป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึกออกมาเขาเรียกว่า เวทนา ภาษาธรรมเขาไม่เรียกว่าจิต

แต่สำหรับหลวงปู่แล้วอยากให้พวกเราเรียกมันว่า “จิต” ก็เพราะว่ามันเป็นความรู้สึกสภาพที่ปรากฏ

มันเป็นการเกิดของจิตชนิดหนึ่งเหมือนกัน เหตุเพราะจิตมีสภาพ รับ จำ รู้คิด มันจึงควรเรียกว่าจิตได้เกิดขึ้นแล้ว ตัวอย่างเช่น หัวเราะเป็นอารมณ์ใหม่ เป็น แต่มันก็มีจิตประกอบในหัวเราะเยอะมาก หัวเราะมันมีองค์ประกอบอะไร มีคิด มีมโน มีหทัย มีมนัส แต่เขาไปรวมเรียกว่าอารมณ์

ปฏิบัติ จดแผ่นที่ 5

ฝึกเฝ้าดูการเกิดวิญญาณ 6 อย่าง

จดอาการของจิต 10 ประการลงไปก่อน

1. คิดเป็นจิต
2. น้อมไปในสิ่งที่คิดเป็นมโน
3. เก็บไว้เรียกว่าหทัย
4. พอใจเรียกว่ามโนส
5. ยินดีปราโมทย์เปรมปรีดิ์เรียกว่าปีณตระ
6. สืบต่อเรียกว่ามโนคณะ
7. เป็นใหญ่เรียกว่ามโนทริย
8. รู้อารมณ์เรียกว่าวิญญาณ
9. รู้เป็นเรื่องราวต่างๆ เรียกว่า วิญญาณจันท์
10. รู้แจ้งในอารมณ์นั้นๆ เรียกว่า มโนวิญญาณธาตุ

ที่นี่ให้เฝ้ามองและประกอบกันให้เป็นตัวเลขสมบูรณ์ โดยเอาอายตนะวิญญาณ 6 มาเป็นตัวกำหนดการรับรู้ มาเป็นตัวกำหนดการจด

เพราะรู้แล้วว่า การเกิดวิญญาณมี 6 อย่าง อายตนะแดนเกิดวิญญาณ แดนต่อการเกิดจิต มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เทียบนี้จะละเอียดกว่าเมื่อเย็นอีกนะ มันมี อายตนะ 6 อย่าง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้มาให้วิเคราะห์เพิ่มขึ้น

ตาเห็นเป็นวิญญาณ วิญญาณเป็นจิต วิญญาณก็คือจิต เห็นหลวงปู่ที่เป็นวิญญาณ หูฟังเสียงก็เป็น โสตวิญญาณ จมูกดมกลิ่นเรียกว่าฆานวิญญาณ แต่ถ้าปรุงเขาก็เรียกอีกอย่างว่าเป็นอารมณ์

เอาอายตนะวิญญาณ 6 มาเป็นตัวกำหนดการรับรู้ มาเป็นตัวกำหนดการจด

เห็นไม่ปรุง เห็นไม่คิด ก็จดแค่ช่องวิญญาณ (8) เห็นไม่ปรุงเห็นไม่คิดมันไม่ได้น้อมมา

มันไม่ได้เก็บไว้ มันไม่ได้คิดด้วย มันไม่ได้ฟังพอใจหรือปฏิเสธอะไร

แล้วมันไม่ได้ยึดถือเป็นใหญ่ และไม่ได้สืบต่อ แค่เห็น แค่ได้ยิน แค่ดม แค่ได้ฟัง แค่สัมผัส

ก็อยู่แต่ในช่องของวิญญาณ (8) เท่านั้นเอง

แต่ถ้าเก็บมันมาคิด คือ ปรุงด้วย แสดงว่ามันต้องมีจิต (1) น้อมไป (2) แล้วมันต้องมีเก็บไว้ (3)

แล้วมันต้องมีสืบต่อ (6) มันต้องมีเป็นใหญ่ (7) แล้วก็ตามไปด้วย มันต้องเป็นกองๆ เป็นเรื่องราว

ต่างๆ (9) มันจะมีองค์ประกอบตามมาด้วย

เทียบนี้มันจะง่ายกว่า แต่มันจะละเอียดกว่า

ตัวอย่าง เห็นหมาเดินมา :

เห็นรูปหมาแล้วรู้เฉย ๆ เป็นความรับรู้โดยมิได้ปรุงแต่ง
ตาเห็นรูปหมา ไม่ได้คิดว่าหมาสวยหมาดี เห็นรูปหมา
ก็จดช่องวิญญาน (8) เป็นจักขุวิญญาน ความรับรู้ทางตา
ที่จริงเขาก็เรียกว่าจิตได้เพราะว่ามัน รับเอามา ประกอบกับเคยเห็น จำ
ได้ว่า ลักษณะเช่นนี้เขาเรียกว่าหมา

แต่ถ้าเมื่อใดที่มันสับสน คือเมื่อใดที่เรามองเห็นแล้วคิดว่า หมาสวย
คิดว่าสวยจดอยู่ในช่อง จิต (1) , (2),(3)

แล้วก็กระโดดมาถึงช่องคำว่า มนายนะ (6) ความสับสน

แล้วก็มาถึงคำว่า มนินทรีย์ (7)ความเป็นใหญ่ เพราะหมามันสวย
มันเป็นใหญ่ และ(9) วิญญานขั้น ๙ รู้เป็นเรื่อง ๆ

หมานอนหลับอยู่ข้างแก๊งมัน นะ

คำถาม “กราบนมัสการครับ การเห็นที่หลวงปู่บอกว่าเห็นแล้วไม่ปรุง ยกตัวอย่าง
เห็นหลวงปู่เห็นผ่านปู่ บอกว่าไม่ปรุง แต่ว่าจิตมันคิดแล้วนี่ครับ”

- เห็นไม่ปรุงนั่นแหละเรียกว่า จักขุวิญญาณ จดลงไปในช่วงวิญญาณ (8) แต่ไม่จดลงในช่องจิต (1) เพราะเราไม่ได้คิด

- แต่ถ้าหากคิดว่า หลวงปู่หล่อ อย่างนั้นต้องมีจิต มีมโน มีหทัย อย่างนั้นต้องจดตั้งแต่ 1, 2, 3 แต่ถ้าเห็นเฉยๆ รู้ว่าเห็น นั่นเป็นแค่จักขุวิญญาณ ก็จดเลข 8 ไป เท่านั้นเอง

คำถาม คำว่ามโนทริย์เมื่อไหร่ถึงจะรู้ว่ามันสืบเนื่อง และให้ลงว่าอย่างไรคือมโนทริย์แล้ว

ตอบ ก็มันเป็นใหญ่ไง ก็บอกว่าหมาสวย คือความสวยมันก็ใหญ่ได้ หมาก็ใหญ่ได้
เพราะว่าอาการมันปรากฏกับหมา แต่ถ้ามองหมาเป็นหมาแล้วไม่ได้สวย ไม่มีมโนทริย์ เพราะมีแต่คำว่า
รู้เฉยๆ ว่านั่นหมา อันนี้ไม่มีมโนทริย์ แต่เมื่อใดที่ ปรุงหมาไม่ใช่หมาแล้ว ไม่ใช่หมาธรรมดา
กลายเป็นหมาเทวดา หมาสวย หมาแก่ หมาดี หมาหล่อ หมาโถม หมาจีเรื่อน นั่นแหละ
มันเป็นคำว่าอะไร มีมโนทริย์ มีมโนทริย์ นั่นก็คือ เมื่อเราให้ความสำคัญแก่ความคิดนั่นแหละ คือ
มโนทริย์

จำไว้สองประการ

1. รับ คิด รู้ จำ เป็น จิต
2. ตาเห็น เป็นวิญญาณ หูฟัง จมูกได้กลิ่น ลิ้นรับรส กายสัมผัส ใจรู้อารมณ์ เป็น วิญญาณ

ใจคิด เป็นจิตหรือวิญญาณก็ได้ เพราะว่าคิดก็เป็นจิต รับก็เป็นจิต รู้ก็เป็นจิต จำก็เป็นจิต
แม้ที่สุด มโนวิญญาณ เขาก็เรียกว่าจิตก็ได้ เรียกว่า วิญญาณก็ได้ นี่เป็นความสับสนของภาษา
แต่ตรงนี้ให้เข้าใจว่า จิตก็คือวิญญาณ วิญญาณก็คือจิตนะให้เข้าใจอย่างนี้

(เริ่มเฝ้าสังเกตใช้เวลา 45 นาที)

ตาเห็นวิญญาน / จด (8)

ถ้าปรุงในสิ่งที่เห็น เป็นจิต (1) เป็นมโน(2) เป็นหทัย (3)เป็นมนายคนะ(6) เป็นมโนทริย์ (7) เป็นวิญญาน (8) เป็นวิญญานชั้น (9)

ฟังเฉย ๆ เป็นวิญญาน / จด ถ้าฟังแล้วปรุง คิดตามต้องจดช่องจิต น้อมไปเก็บไว้ต้องจดตัวเลข มันมี 1, 2, 3 เดียวหลวงปู่จะหยุดเสียนะ เพื่อลดอาการปรุงของจิตพวกเรา

อย่าคุยกันให้คนอื่นเขารำคาญ คุยกันแล้วคนอื่นเขาก็ปรุงเขาก็จذبรลี่ยเลย หูได้ยินใหม่ ได้ยินแล้วคิดใหม่ คิดแล้วน้อมใหม่ คิดแล้วเก็บใหม่ ถ้าได้ยินแล้วไม่คิดไม่น้อมไม่เก็บก็มีแต่คำว่าหูได้ยินก็เป็นวิญญาน

วิญญานมันจะเกิดทุกครั้งทีหูฟัง จมูกดม ลิ้นรับรส กายสัมผัส ตาเห็นรูป ใจรู้อารมณ์

ในขั้นที่ 1 ถึงที่ 4 เขาเรียกว่าตามรู้ พอถึงขั้นที่ 5 เขาเรียกว่าระงับ ตอนนี้แค่ให้รู้ไว้ก่อน วันพรุ่งนี้จะสอนให้ระงับ

รู้เฉย ๆ : อภัยกถุจิต หรือ อภัยกถุวิญญาน

แม้เสียงเดียวกันแล้วฟังอยู่ตลอดเวลา เสียงเดียวกันแล้วฟังอยู่ตลอดเวลา ลองวิเคราะห์ซิว่ามันจะเข้าข้อไหนได้บ้าง จากวิญญาน มันแปลสภาพมาเป็น มนายคนะ แล้ว เพราะมันสืบต่อ เสียงรับรู้อย่างสืบต่อลูก แม้เราไม่คิด แต่มันรับรู้ ความรับรู้มันสืบต่อ แต่มันไม่เป็นใหญ่ นะ เพราะไม่ได้เอามาคิด แต่การรับรู้มันสืบต่อ มันจึงเป็นมนายคนะจิตใจ แต่ถ้าเมื่อใด เอามันมาคิดแล้วรับรู้สืบต่อ ไปมันก็เป็นมโนทริย์ด้วย แต่นี่ฟังเฉยๆ แล้วมันฟังสืบต่อ ไม่เก็บจะเรียกว่าข้อ 3 ได้ไง เราไม่ได้คิด เราไม่ทันคิด มันยังไม่ได้เก็บ

เสียงจักจั่นที่ได้ยินแล้วไม่ได้คิด ไม่ได้น้อมไป ไม่ได้เก็บ สภาพจิตที่รับรู้อารมณ์แล้วสืบต่อเนื่องแล้วไม่ได้ปรุง แล้วก็ไม่ได้เติมแต่งเป็นสีสันเสียงแสงสุขทุกข์ เขาเรียกอภัยกถุจิต หรือ อภัยกถุวิญญาน คือรู้เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ มันไม่เป็นกุศล อกุศล ลูกหมาร้องก็ได้ยิน รู้เครื่องยนต์ดังก็ได้ยิน รู้เสียงคนพูดก็ได้ยิน รู้นกร้องก็ได้ยิน รู้จักจั่นร้องก็ได้ยิน รู้รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ อย่างนี้ เขาเรียกอภัยกถุจิต เป็นลักษณะจิต 1 ใน 3 จิตอย่างนี้เป็นสภาพจิตเฉียดฉิวของค์ฌาน เฉียดฉิวนะ แค่เข้าใกล้ เพราะมันรู้เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้ไม่ปรุง รู้ไม่เป็นอารมณ์ รู้ไม่คิด รู้ไม่น้อม รู้ไม่เก็บไว้ รู้ไม่คิด รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ จิตรู้เฉยๆ อย่างนี้เขาเรียกว่า จิตที่มีสติครอง มีสติเป็นเครื่องอยู่ แต่ถ้าเมื่อใดเราไปปรุงมัน เราคงเป็นทาสมัน แล้วยังต้องมาวิเคราะห์ว่าปรุงดี ปรุงไม่ดี ถ้าปรุงไม่ดีก็เป็นอกุศลจิต ถ้าปรุงดีก็เป็นส่วนกุศล ถ้ามว่ากรู้เฉยๆ ทำให้มันรู้เฉยๆ แล้วต่อไปสืบเนื่องยาวนาน ถือว่าเป็นเรื่องดี เพราะมันเป็นอภัยกถุจิต แต่ในที่สุด ถ้าตายไปด้วยจิตอันนี้ละ อย่างดีก็ไปเกิดเป็นพรหม เพราะมันรู้เฉยๆ รู้เฉยๆ

(เริ่มเฝ้าสังเกตใช้เวลา 45 นาที)

ตาเห็นวิญญาน / จด (8)

ถ้าปรุงในสิ่งที่เห็น เป็นจิต (1) เป็นมโน(2) เป็นหทัย (3)เป็นมนายคนะ(6) เป็นมณินทรีย์ (7) เป็นวิญญาน (8) เป็นวิญญานขั้น (9)

ฟังเฉย ๆ เป็นวิญญาน / จด ถ้าฟังแล้วปรุง คิดตามต้องจดช่องจิต น้อมไปเก็บไว้ต้องจดตัวเลข มันมี 1, 2, 3 เดียวหลวงปู่จะหยุดเสียนะ เพื่อลดอาการปรุงของจิตพวกเรา

อย่าคุยกันให้คนอื่นเขารำคาญ คุยกันแล้วคนอื่นเขาก็ปรุงเขาก็จذبรลี่ยเลย หูได้ยินใหม่ ได้ยินแล้วคิดใหม่ คิดแล้วน้อมใหม่ คิดแล้วเก็บใหม่ ถ้าได้ยินแล้วไม่คิดไม่น้อมไม่เก็บก็มีแต่คำว่าหูได้ยินก็เป็นวิญญาน

วิญญานมันจะเกิดทุกครั้งทีหูฟัง จมูกดม ลิ้นรับรส กายสัมผัส ตาเห็นรูป ใจรู้อารมณ์

ในขั้นที่ 1 ถึงที่ 4 เขาเรียกว่าตามรู้ พอถึงขั้นที่ 5 เขาเรียกว่าระงับ ตอนนี้แค่ให้รู้ไว้ก่อน วันพรุ่งนี้จะสอนให้ระงับ

รู้เฉย ๆ : อภัยกถุจิต หรือ อภัยกถุวิญญาน

แม้เสียงเดียวกันแล้วฟังอยู่ตลอดเวลา เสียงเดียวกันแล้วฟังอยู่ตลอดเวลา ลองวิเคราะห์ซิว่ามันจะเข้าข้อไหนได้บ้าง จากวิญญาน มันแปลสภาพมาเป็น มนายคนะ แล้ว เพราะมันสืบต่อ เสียงรับรู้อย่างสืบต่อลูก แม้เราไม่คิด แต่มันรับรู้ ความรับรู้มันสืบต่อ แต่มันไม่เป็นใหญ่ นะ เพราะไม่ได้เอามาคิด แต่การรับรู้มันสืบต่อ มันจึงเป็นมนายคนะจิตใจ แต่ถ้าเมื่อใด เอามันมาคิดแล้วรับรู้สืบต่อ ไปมันก็เป็นมณินทรีย์ด้วย แต่นี่ฟังเฉยๆ แล้วมันฟังสืบต่อ ไม่เก็บจะเรียกว่าข้อ 3 ได้ไง เราไม่ได้คิด เราไม่ทันคิด มันยังไม่ได้เก็บ

เสียงจักจั่นที่ได้ยินแล้วไม่ได้คิด ไม่ได้น้อมไป ไม่ได้เก็บ สภาพจิตที่รับรู้อารมณ์แล้วสืบต่อเนื่องแล้วไม่ได้ปรุง แล้วก็ไม่ได้เติมแต่งเป็นสีสันเสียงแสงสุขทุกข์ เขาเรียกอภัยกถุจิต หรือ อภัยกถุวิญญาน คือรู้เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ มันไม่เป็นกุศล อกุศล ลูกหมาร้องก็ได้ยิน รู้เครื่องยนต์ดังก็ได้ยิน รู้เสียงคนพูดก็ได้ยิน รู้นกร้องก็ได้ยิน รู้จักจั่นร้องก็ได้ยิน รู้รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ อย่างนี้ เขาเรียกอภัยกถุจิต เป็นลักษณะจิต 1 ใน 3 จิตอย่างนี้เป็นสภาพจิตเฉียดฉิวของค์ฌาน เฉียดฉิวนะ แค่เข้าใกล้ เพราะมันรู้เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้ไม่ปรุง รู้ไม่เป็นอารมณ์ รู้ไม่คิด รู้ไม่น้อม รู้ไม่เก็บไว้ รู้ไม่คิด รู้เฉยๆ รู้เฉยๆ จิตรู้เฉยๆ อย่างนี้เขาเรียกว่า จิตที่มีสติครอง มีสติเป็นเครื่องอยู่ แต่ถ้าเมื่อใดเราไปปรุงมัน เราคงเป็นทาสมัน แล้วยังต้องมาวิเคราะห์ว่าปรุงดี ปรุงไม่ดี ถ้าปรุงไม่ดีก็เป็นอกุศลจิต ถ้าปรุงดีก็เป็นส่วนกุศล ถ้ามว่ากรู้เฉยๆ ทำให้มันรู้เฉยๆ แล้วต่อไปสืบเนื่องยาวนาน ถือว่าเป็นเรื่องดี เพราะมันเป็นอภัยกถุจิต แต่ในที่สุด ถ้าตายไปด้วยจิตอันนี้นะ อย่างดีก็ไปเกิดเป็นพรหม เพราะมันรู้เฉยๆ รู้เฉยๆ

ทดสอบเฟ่งอารมณ์

เฮ้า พ่อ พอ วางกระดาษ ลูกขึ้นยืน เดี่ยวเรามาทดสอบเฟ่งอารมณ์กันหน่อย
นี่ถือว่าข้ามขั้นแล้วนะ

ที่จริงไม่ชอบเลย อยากให้มันมีพื้นฐานที่ดีกว่านี้ก่อนที่จะถึงคำว่าเฟ่งอารมณ์
แต่ว่าเปลี่ยนอิริยาบถบ้าง บางคน หลายคนอาจจะเบื่อก็ต้องรู้เท่าทันสภาพจิต
บางทีทำอะไรซ้ำซากจำเจ ถ้าไม่ชาญฉลาดกับจิตจริงๆ มันจะเกิดความง่วงเหงาหาวนอน
ความเมื่อยความเบื่อความเซ็ง เรียกว่า โมหะจริต มันจะเกิดขึ้น คือความหลง และสุดท้าย
มันจะไม่กระจ่างชัด ทำอะไรมันจะขาดความใส่ใจ เพราะฉะนั้นเปลี่ยนรสชาติให้มันบ้าง

ที่จริงแล้วมันไม่ต้องเปลี่ยน คนที่เรียนเรื่องจิตจริงๆ นะลูก
แม้อยู่ในเรื่องเดียวกันเป็น 10 ชาติ เขาก็ไม่เบื่อก็เพราะถ้าสภาพจิตจริงๆ

ตามหลักอภิปุทธมันไม่ได้มีแค่นี้ะลูก มันมีเยอะกว่านี้อีก ลักษณะของจิตจริงๆ

มันมีตั้ง 89 ดวง แล้วแต่ละดวงมันมีกุศล อกุศล อพยากฤตจิตนั่นละ

แต่ว่ามันก็แยกออกไป แต่อยากจะบอกว่าเราฝึกใหม่ๆ ไปเจริญปัญญาให้มาก

บางทีบางครั้งเราก็รู้สึกเครียดสมอง แล้วหลายคนคิดว่าปัญญามันต้องฝึกที่สมอง

แต่ที่จริงแล้วมันไม่ใช่ ปัญญามันฝึกที่จิต

ฝึกสภาพจิตที่รู้เฉย เฉียวเราลองฟังดู ฟังอารมณ์ดูซัก 10 นาที

ส่งความรู้สึกเข้าไปในจิต ไม่ต้องสนใจลมหายใจนะ เพราะว่าจิตเมื่อสงบระดับหนึ่งมันจะเหมือนกับว่างงาน ทีนี้เราจะได้อินเสียงลมหายใจของเราเอง แล้วเราจะวิ่งเข้าไปลมหายใจ แสดงว่าคิดแล้ว ไม่ถูกแล้ว ลมหายใจมันดีถ้าเรากำหนดรู้แต่ในขณะนี้เราไม่ต้องการกำหนดลมหายใจ เราต้องการกำหนดรู้จิต ให้มันตรงต่องานจริงๆ หลายคนอาจจะรู้สึกว่ารู้อารมณ์ฟังเฉย ดูเฉย คิดเฉย มองเฉย ลิ้มรสเฉย สัมผัสเฉย แต่มันจะไม่เฉยตรงเมื่อได้อินลมหายใจของตนมันจะวิ่งเข้าไปหามัน ทีนี้มันจะพาเราเขว หรือไม่ก็ไม่เฉยเอาตรงที่ไปยุ่งกับ **ธรรมารมณ์** คืออารมณ์ที่เกิดภายใน อันนี้มันจะพาเราเขว

ตอนนี้ฟังไปที่จิต สภาพจิตที่รู้เฉย ฟังเฉย คมเฉย สัมผัสเฉย ลิ้มรสเฉย เขาเรียก **จิตทำมหาพรหม** คนที่มีจิตระดับนี้แล้ว สีหน้าแววตา กิริยา ท่าทางมันจะผ่อนคลายไปหมด เขาเรียกว่า **หน้าอุเบกขา** ก็ว่าได้เนะ เคยรับปากว่าจะสอนเรื่องหน้าพรหม 4 หน้า มีเมตตา, กรุณา, มุชิตา, อุเบกขา แต่พรหมทั้ง 4 หน้ามันมีอารมณ์ของเขานะ ไม่ใช่ทำหน้าที่ได้เนะ ต้องทำอารมณ์ก่อน

ทีนี้มาลองทำหน้าที่อุเบกขากันดูบ้าง วางเฉยต่ออารมณ์ทั้งปวงซุกฟังดูไปที่จิตของตนวันนี้เวลานี้ไม่มีอารมณ์จะให้วางแล้วนะ แค่นใจไปที่จิตของตน ฟังไปที่จิตของตน นั่งอยู่ในความเฉยนั้นไม่ต้องค้นหาอะไร ไม่ต้องค้นหาอะไร เย็น โปร่งเบาสบาย ผ่อนคลาย วางเฉย

หรีเปลือกตาหลับลงอย่างผ่อนคลายและสนิทแนบแน่น ไม่วิตกกังวล หู ได้อินเสียงก็เฉย จมูกดมกลิ่นก็เฉย ลิ้นรับรสก็เฉย ภายถูกต้องสัมผัสก็เฉย ใจรู้อารมณ์ก็เฉย

ระวังอย่าไปเกาะกับเสียงที่ได้ยิน ถ้าไปเกาะกับเสียงที่ได้ยินนะ แสดงว่าเราคิดแล้ว คิดแล้วน้อมไปแล้ว หรือ น้อมไปก่อนแล้วจึงจะคิด ลักษณะที่ไปเกาะนี้เรียกว่าน้อมไปก่อน น้อมก่อนแล้วก็คิด แล้วไปเก็บไว้ แล้วก็สืบต่อ เพราะฉะนั้นต้องระวัง รู้เฉย ฟังเฉย คมเฉย ดูเฉย ได้อินเฉย อย่าผลอ ฟังความเฉยของจิต เป็นสภาพธรรม เป็นอารมณ์

ความเฉยของจิตมันจะโล่งๆ ว่างๆ แต่ไม่ใช่วิ่งว้างนะ มันโล่งๆ ว่างๆ อย่างมีแสงสว่างนุ่มนวลอบอุ่น แล้วเข้าไปสัมผัสก็จะผ่อนคลาย ว่างก็จะหายว่าง เพลียก็จะหายเพลีย เครียดก็จะหายเครียด กลุ้มก็จะหายกลุ้ม ร้อนก็จะหายร้อนหนาวก็จะหายหนาว มันจะเป็นกลางๆ เขาเรียกว่า **อุเบกขา**

ระวัง พอละไปถึงคำว่าเฉยแล้วมันจะพะวงเรื่องกายละ อย่าไปสนใจ พะวงเรื่องลมหายใจก็ไม่ต้องไปสนใจเลย พะวงเรื่องอารมณ์ เรื่องการวางตัว เรื่องความรู้สึกไม่ต้องสนใจเลย ดีลูก ไม่เสียแรงที่เหนื่อย ใช้ได้ทีเดียว

เฮ้อ พอละนี่ก่อน ให้ระวังเฉียวจะไปติดอารมณ์นี้ ตั้งใจฟังความเมตตาไปสู่สัตว์ทั้งปวง ทำความรับรู้ รู้สึก นำเอาความสงบสุข สันติภาพ ความปลอดภัย ความโปร่งเบาสบาย ความผ่อนคลายที่มีอยู่ในตัวเรา แบ่งปันให้กับหมู่สัตว์ทั้งปวง ขอสัตว์ทั้งปวงจงพ้นทุกข์ ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นสุข ขอสัตว์ทั้งปวงจงรักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้นเทอญ

เอานั่ง ใช้ได้ทีเดียว แต่อย่าประมาท **นี่ไม่ใช่เป้าประสงค์ที่หลวงปู่อยากให้เราทำได้ ต้องสูงกว่านี้ ต้องดีกว่านี้**

ต้องมีปัญญารุ่งเรืองมากกว่านี้ ต้องรู้เท่าทันทุกสภาวะจิต เหมือนดั่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าสอนเราให้รู้ว่า

“ผู้ฉลาดในจิตคือฉลาดใน โลก ผู้ฉลาดใน โลกคือฉลาด ในทุกเรื่อง ผู้ฉลาดในทุกเรื่องคือผู้ฉลาดในจิต” ต้องให้ได้ถึงขนาดนั้น แค่นี้เป็นเพียงแค่พื้นฐาน

ที่หลวงปู่ไม่ยอมให้เราฟังอารมณ์ว่างต่อไป เฉียวต่อไป เฉียวจะไปติดเอาอารมณ์พรหมเข้ามา แล้วถึงเวลาที่จะไม่ใช่ปัญญาพิจารณา แม้มันจะสูงกว่าองค์ฌานที่ 4 ก็ตามที เพราะว่าฌาน 4 สูงสุดก็เกิดเป็นรูปพรหม แต่วางเฉยต่ออารมณ์ทั้งปวง มันไม่มีรูปให้เป็นเครื่องฟัง ก็ถือว่าสูงสุดก็ไปเกิดเป็นรูปพรหม แต่ก็ยังไม่ใช่เป้าประสงค์ ต้องทำตนเป็นที่พึ่งของตนและคนอื่นให้ได้โดยการเจริญปัญญาให้มากขึ้น

o **อายตนะ** คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นแหล่งเกิดจิต หรือเกิดวิญญาณ
วิญญาณมันจะเกิดทุกครั้งทีหูฟัง จมูกดม ลิ้นรับรส กายสัมผัส ตาเห็นรูป ใจรู้อารมณ์
แต่เป็นความรับรู้เฉย ๆ รับรู้โดยมิได้ปรุงแต่ง แต่ถ้าหากมีจิตปรุงด้วยมันก็เกิด **เวทนา** รับรู้อารมณ์

o **ฝึกตัวรู้เฉย ๆ** รู้ไม่ต้องคิด ไม่ต้องจำ ไม่ปรุงเป็นกุศล - อกุศล
สภาพจิตที่รับรู้อารมณ์แล้วสืบเนื่องแล้วไม่ได้ปรุง แล้วก็ไม่ได้แต่งเป็นสีต้นแสง สุขทุกข์
เขาเรียกอภัยกถจิต หรืออภัยกถวิญญาณ เป็นลักษณะจิต 1 ใน 3 คือรู้เฉย ๆ รู้เฉย ๆ รู้เฉย ๆ
รู้ไม่ปรุงเป็นอารมณ์ รู้ไม่คิด รู้ไม่น้อม รู้ไม่เก็บไว้ จิตรู้เฉย ๆ อย่างนี้เขาเรียกว่า **จิตที่มีสติครอง**
มีสติเป็นเครื่องอยู่

แต่ถ้าเมื่อใดเราไปปรุงมัน เราตกเป็นทาสมัน มันก็เกิดเวทนารับรู้อารมณ์
กระบวนการของอาการจิต 10 คือ จิต มโน หทัย ฯลฯ ก็จะเกิดขึ้นตามมา

